

Ukázka integrace tematických okruhů průřezových témat do vzdělávacích oborů

Základní vzdělávání – 2. stupeň

Vzdělávací obor: Český jazyk	Průřezové téma: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VMEGS)
Tematický okruh: Obohacování slovní zásoby	Tematický okruh: Objevujeme Evropu a svět (Objevujeme svět)
Očekávaný výstup z RVP ZV Žák: ➤ rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémech	Doporučený očekávaný výstup Žák: ➤ na konkrétním příkladě vysvětlí, jakým způsobem ovlivňuje globalizace život lidské společnosti
Integrovaný výstup na úrovni školy Žák: ➤ na základě odpovědí na otázky uvedené v části výuková situace lépe porozumí vzájemným souvislostem mezi společenskými procesy a vývojem slovní zásoby českého jazyka.	
Výuková situace (9. ročník) Na úvod si s žáky zopakujeme způsoby obohacování slovní zásoby a dále se věnujeme přejímání slov z cizích jazyků. Každý žák obdrží kartičku s přejatým slovem, nebo jeho významem v českém jazyce. Žáci vytvoří dvojice tak, aby každé přejaté slovo našlo svůj český protějšek. Každá dvojice své slovo přečte a vysvětlí jeho význam ostatním. Ve třídě jsou umístěny plakáty s názvy jazyků, ze kterých jsou slova na kartičkách převzata, u každého stanoviště je Slovník spisovné češtiny (SSČ). Žáci se pokusí zařadit své slovo ke správnému jazyku. Svůj odhad si ověří v SSČ, případně se přesunou do správné skupiny. Každá skupina se seznámí se slovy, která byla přejata z daného jazyka. Následuje diskuse – Proč čeština přejímá slova z cizích jazyků? Proč si nevystačíme s českou slovní zásobou? Ve kterých oborech lidské činnosti používáme slova z těchto jazyků a proč? Jaký jazyk nejvíce ovlivnil češtinu v minulosti, kdy a proč? Který jazyk nejvíce ovlivňuje češtinu dnes a proč? Má smysl učit se cizí jazyky a proč? Uvedenou aktivitu paní učitelka realizovala v hodině českého jazyka s počtem 20 žáků ve třídě, tj. 10 dvojic. Žáci byli zvyklí pracovat aktivizačními metodami (nemusela řešit kázeň při volném pohybu ve třídě) a samostatně pracovat se Slovníkem spisovné češtiny. Přesto jsme si na úvod připomněli, jak je ve SSČ značen původ slova. V první části aktivity žáky nejvíce překvapilo, že některá slova, se kterými pracovali	

Vzor tabulky pro zveřejnění ukázek integrace do prostředí digifolia

a běžně je používají, jsou cizího původu. Ocenili aktivitu jako takovou, především to, že pracovali ve dvojicích, nebyli na to sami. Navazující diskuse oproti tomu vážla, učitelka musela pokládat celou řadu doplňujících otázek. Osvědčilo se jí především připomenout počítače, tím se myšlenky rozproudily správným směrem. V méně „intelektuálně“ zdatných třídách by příště zadala jednotlivé otázky k promyšlení do dvojice (případně 2 dvojice zpracovávají stejnou otázku) v určitém časovém limitu. Poté by žáci přednesli své příspěvky a ostatní žáci by se k nim vyjádřili, kladli by doplňující otázky, předkládali by vlastní názory. Časový limit 1 vyučovací hodiny je zvládnutelný, pokud první aktivita se SSČ proběhne hladce. Více času stejně v hodinách češtiny na toto dílčí téma není. Případně lze diskusní část směřovat do hodin slohu, kde je diskuse samostatným tématem.

Ve výukové situaci jsou rozvíjeny Klíčové kompetence: komunikativní, sociální a personální.

Kritéria pro hodnocení

Žák se na základě otázek uvedených v části výuková situace zapojí do diskuse, vyjádří svůj názor a doloží ho konkrétním příkladem. Žák uvede jeden společný proces a změnu jazyka, která se na jeho základě udála. Výstup by měl splňovat tato kritéria: jasnost a výstižnost.

Na zpracování ukázky se podíleli: Mgr. Marie Veverová (ZŠ a MŠ Ďáblice, Praha 8, v současnosti ZŠ Satalice), Mgr. Regína Dlouhá (členka expertního týmu PT VMEGS, Kruh spolupracovníků Obecné a Občanské školy) a Mgr. et Mgr. Aleš Franc (garant PT VMEGS, VÚP).